

## World polio day. „One Day. One Focus: Ending Polio“

### 24. 10. Světový den polia

je každoročně vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a připomíná hlavní cíl eradikovat poliomyelitidu a dosáhnout tak světa bez obrn vyvolaných polioviry.



#### **POLIOMYELITIDA (DĚTSKÁ PŘENOSNÁ OBRNA)**

Poliomyelitida je vysoce nakažlivé virové onemocnění; neuroinfekce, která postihuje přední rohy míšň, může způsobit celoživotní ochrnutí i smrt.

Virus poliomyelitidy se přenáší z člověka na člověka fekálně-orální nebo orálně-orální cestou.

V dětském věku probíhá většina infekcí poliovirem bez příznaků a pouze u jedné z 200–300 nakažených osob se vyvine závažná forma onemocnění, která vyvolává ochrnutí.

Infekce poliovirem, u nichž se neprojeví žádné příznaky, zůstanou většinou neodhalené a nediodagnostikovány. Nicméně lidé, kteří mají neparalytickou bezpříznakovou formu, jsou infekční pro své okolí; ještě několik týdnů vstupu viru do organismu vylučují poliovirus stolicí a sliznicemi úst a nosu. Tito lidé mohou nakazit další jedince, u kterých se může vyvinout závažná forma tohoto onemocnění.

#### **ELIMINACE POLIOMYELITIDY V ČR**

Díky úspěšnému očkovacímu programu je Česká republika od roku 1961 Polio-free. Vzhledem k epidemiologické situaci ve světě a přetrvávajícím přenosu divokého polioviru v Pákistánu a v Afghánistánu nelze vyloučit možnost zavlečení onemocnění do ČR. Protiepidemická opatření, na prvním místě očkování, proto zůstávají nadále v platnosti. Očkování proti přenosné dětské obrně zabrání nejen onemocnění, ale také jejím případným pozdním následkům, postpoliomyelitickému syndromu (PPS) nebo progresivní postpoliomyelitické muskulární atrofii (PPMA). Je nutné si uvědomit, že žádné očkování nás nechrání celoživotně. Proto WHO doporučuje přeočkování při cestách do zemí s výskytem polioviru.

#### **PROGRAM GLOBÁLNÍ ERADIKACE/VYMÝCENÍ POLIOMYELITIDY**

Program byl zahájen v roce 1988 (WHO). Polioeradikační program od doby svého zahájení zabránil stovkám tisíc případů paralytických onemocnění dětí. V roce 1988 ve světě žilo pouze 10 % dětí v zemích bez obrny; v roce 2016 to bylo více než 95 % dětí. Počet paralytických případů polia se snížil o 99,9 % z více než odhadovaných 350 000 v roce 1985 na 176 hlášených případů v roce 2019 (v roce 2017 bylo hlášeno historické minimum - 22 případů). Od roku 1988 počet zemí s endemickým výskytem divokých poliovirů poklesl ze 125 zemí na 3 v roce 2017 (Pákistán, Afghánistán, Nigérie) a od roku 2018 se případy polia vyskytují pouze v Afghánistánu (2019: 29 případů) a v Pákistánu (2019: 147 případů). Region Afrika byl v pořadí jako čtvrtý ze šesti regionů WHO certifikován jako polio-free

25. srpna 2020. Nicméně se zde stále vyskytují místní ohniska cirkulujícího od vakcinálního kmene derivovaného polioviru (cVDPV).

Ve stanovisku 23. IHR (2005) Emergency committee WHO z prosince 2019 k mezinárodnímu šíření polioviru se konstatuje, že přes tyto úspěchy vzhledem k nestabilní politické situaci a k vojenským nepokojům v některých zemích přetrvává stále riziko šíření viru. Takže pokud se nepodaří udržet dostatečnou proočkovanosť proti dětské přenosné obrně, onemocnění se může začít šířit kdekoliv, tedy může být zavlečeno i k nám.

<https://www.who.int/news/item/20-12-2019-statement-o-the-twenty-third-ih-emergency-committee-regarding-the-international-spread-of-polioviru>

### **DOŽIVOTNÍ NÁSLEDKY POLIOMYELITIDY – POSTPOLIOMYELITICKÝ SYNDROM (PPS)**

Podle statistik WHO žije v současné době na světě asi 12 milionů lidí, kteří mají větší či menší následky po prožití poliomyelitidy. Mezi hlavní symptomy PPS (diagnóza podle mezinárodní klasifikace nemocí je B91) patří zejména nadměrná nevysvětlitelná únava, svalová slabost – narůstání paréz a svalových atrofií, výrazná bolest svalů a kloubů, vazovagální synkopy (VVS), poruchy spánku, přecitlivělost k chladu a bolesti, potíže s polykáním a dýcháním. Symptomy PPS se mohou objevit neočekávaně, po 15 i 30 letech (rozmezí od 8 do 71 let) po primárním onemocnění, až v 75 % po paralytické formě a ve 40 % po neparalytické formě onemocnění. První příznaky PPS se obvykle objevují ve věku 35 až 60 let.

Mezinárodní organizace POST-POLIO HEALTH se snaží shromažďovat informace o PPS.

### **V ČESKÉ REPUBLICĚ SE TZV. „OBRNÁŘI“ SDRUŽUJÍ V ASOCIACI POLIO**

Na celém světě se v jednotlivých zemích lidé postižení obrnou sdružují, aby se vzájemně podporovali a pomáhali si. V České republice je to spolek Asociace polio (AP). Základním programem AP je hájení a prosazování zájmů skupiny osob postižených trvalými následky po poliomyelitidy, tedy chronicky nemocných s postižením různého druhu a stupně. Cílem AP je hájit zájmy této poměrně ještě početné skupiny invalidních občanů. V současnosti má Asociace polio do 1 000 aktivních členů. Více zde: <https://www.polio.cz/>

**Státní zdravotní ústav s Asociací polio dlouhodobě spolupracuje a společně s AP připravil již dvě odborné konference s tématem „Postpoliomyelitický syndrom. Přenosná dětská obrna.“ Materiály z konferencí a autentické výpovědi obrnářů naleznete zde:**

<http://www.szu.cz/tema/prevence/odborna-konference-postpoliomyeliticky-syndrom-prenosna-1>

<http://www.szu.cz/tema/prevence/jednodenni-odborna-konference-postpoliomyeliticky-syndrom>

**Příští rok, v roce 2021, bude Česká republika 60 let bez případu přenosné dětské obrny. Díky očkování!!!**

**Očkování má smysl. Nezapomeňte, že vakcíny účinkují, jen pokud jsou aplikovány. A to platí nejen pro polio!**

**Nezapomínejte a očkujte se!**

*Oddělení epidemiologie infekčních nemocí  
Centrum epidemiologie a mikrobiologie  
Státní zdravotní ústav*